

APIE LDK DIDIKŲ RADVILŲ MAUZOLIEJAUS TYRIMUS

Audronė Vyšniauskienė

Radvilų giminės palaidojimų kriptą Nesvyžiuje yra unikalus kultūros paveldo objektas – vienas iš didžiausių vienos giminės mauzoliejų visoje Europoje. Šis svarbus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų palikimas, katalikiškosios Radvilų giminės šakos gyvenimo ir palaidojimų metraštis, turi būti išsaugotas, nes tai yra neįkainojamas Lietuvos ir Lenkijos istorijos liudytojas. Su šių valstybių istorija susijusioje Radvilų giminės kriptoje yra per 70 palaidojimų. Didžioji dalis jų yra mumifikavęsi, o rasti balzamavimo atvejai liudija Radvilų giminės kilmingą padėtį ir reikšmę Europoje.

Atkurtos Lietuvos istorijoje yra nemažai gražių pavyzdžių, liudijančių kaip išsprendžiamos tokių objektų tvarkymo problemos: sutvarkyti Radvilų giminės narių palaikai ir restauruoti jų sarkofagai Kėdainių evangelikų reformatų bažnyčios rūsyje, identifikuoti palaikai, rasti Dubingiuose, restauruoti Chodkevičių giminės sarkofagai Kretingos Viešpaties Apreiškimo Švenčiausiosios Mergelės Marijos bažnyčioje, identifikuoti palaikai ir laukia restauravimo grafų Tiškevičių šeimos karstai bei sarkofagai, rasti Kretingos kapinėse esančioje Tiškevičių šeimos koplyčioje ir kiti atvejai. Turint tokią patirtį bei žinant, kad Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčios rūsiuose Radvilų giminių palaidojimai nuo pat jų įkūrimo buvo tvarkyti (praplečiant patalpas, įrengiant naujas memorialines lentas, papildant interjero detales, remontuojant) XVIII a. vid., XX a. pr. ir antroje pusėje, bet niekada nebuvo tyrinėtos palaidojimo vietos ar restauruojami mauzoliejuje esantys objektai, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos ėmėsi iniciatyvos rengti projektą,

kurį 2016 metais vykdė kartu su partneriais – Vilniaus universitetu, Nesvyžiaus nacionaliniu istorijos-kultūros muziejumi-draustiniu. Projektas „LDK didikų Radvilų mauzoliejaus Nesvyžiaus bažnyčios rūsiuose tyrimai ir pritaikymo lankymui koncepcija“ buvo finansuojamas iš Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos lėšų.

Projekto vykdymo metu buvo nustatyta, kad didžiausia šių dienų bėda, kelianti daugiausia problemų ir grasinanti praradimais mauzoliejaus patalpų polichromijai, yra drėgmė. Ji lėčiau, bet išibėgėjančiu pagreičiu, naikina mauzoliejų, karstuose bei sarkofaguose gulinčius palaikus. Šiai problemai spręsti reikalingos didesnės, nei Užsienio reikalų ministerijos skiriamos lėšos, todėl Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos inicijavo galimų partnerių (objekto valdytojo Nesvyžiaus Vykdomojo komiteto, Baltarusijos Kultūros ministerijos, Kėdainių rajono savivaldybės administracijos, Kėdainių krašto muziejaus), dalyvaujant Baltarusijos ambasadoriui Aleksandrui Koroliui, atstovų susitikimą. Aptarta galimybė teikti paraišką Europos kaimynystės priemonės – Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo – programai. Jei gu finansavimas būtų gautas, būtų įgyvendinamas Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčios pamatų hidroizoliacijos projektas, atsirastų galimybė į mauzoliejų sugrįžti mūsų restauratoriams, kurie savo žiniomis ir sukaupta patirtimi pasidalintų su kolegomis Baltarusijoje. O kol kas bus tęsiami pradėti istoriniai ir antropologiniai mauzoliejuje esančių palaikų tyrimai.

1 pav. Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčios kriptos vaizdas. 2016 m.

2 pav. Jeronimo Florijono Radvilos (1715–1760), LDK vėliavininko nuo 1750 m. ir Mykolo V Kazimiero Žuvelės brolio, sarkofago fragmentas.

3 pav. Specialistai iš Lietuvos ir Baltarusijos – projekto komanda. 2016 m.

4 pav. Darbuojasi restauratorius Kęstutis Norkūnas. Tvarkoma memorialinė lenta, skelbianti apie kriptos pašventinimą popiežiaus ranka. 2016 m.

Salvijaus Kulevičiaus nuotraukos.

Komentaro autorė – projekto „LDK didikų Radvilų mauzoliejaus Nesvyžiaus bažnyčios rūsiuose tyrimai ir pritaikymo lankymui koncepcija“ vadovė, kultūros paveldo departamento prie kultūros ministerijos vyriausioji valstybinė inspektorė.